

Het financieel centrum van Sjanghai, China

ter wereld na de Verenigde Staten. Dat gebeurt weliswaar met meer inwoners, waardoor de welvaart per inwoner nog niet in de buurt komt van de standaarden van volwassen economieën, zoals de Verenigde Staten, Japan of Nederland, maar de geboekte progressie is indrukwekkend.

Die welvaartsvooruitgang is voor een belangrijk deel te danken aan Deng Xiaoping. Hij sloeg, na het Maoïstische tijdperk, in 1978 een nieuwe weg in. Hij introduceerde marktwerking, moedigde ondernemerschap aan en opende het land voor handel met andere landen. Hoewel machthebbers via staatsgeleide ondernemingen nog altijd dominant

zijn in de economie, is de rol van de private sector sterk toegenomen.

Lage lonen, massafabricage en goedkope grondstoffen zorgden ervoor dat onder meer Amerikaanse bedrijven productie uitbesteedden aan Chinese bedrijven om die producten vervolgens in eigen land af te zetten. In ruil hiervoor ontving China dollars, die vervolgens vooral zijn belegd in Amerikaanse staatsleningen.

CONSUMPTIE

Met de economische groei zijn ook de loonkosten in China gestegen, waardoor bedrijven langzaam aan China vervuilen voor andere landen. Dat kan zijn een land als Vietnam,

waar de lonen lager liggen, maar ook het thuisland. Zo heeft het Amerikaanse General Electric de productie van waterkokers en koelkasten uit China teruggehaald naar de VS.

Maar westerse bedrijven keren China niet direct de rug toe. De gestegen loonkosten in China hebben nog een consequentie: meer koopkracht. Met de dag groeit de behoefte aan verzorgingsproducten, elektronica, luxegoederen en diensten onder de Chinese consument. En wanneer sociale voorzieningen toenemen, vermindert de druk om te sparen. De consumentenmarkt is nog volop in beweging en biedt ruimte aan westerse bedrijven.

TRANSITIE

Het is aan de Chinese machthebbers om de transitie naar meer consumptie toe te staan. Logischerwijs vindt dan een herverdeling plaats binnen de economie. Daarbij kunnen bedrijven die zich richten op export en investeringen verdwijnen, terwijl meer ruimte komt voor bedrijven die zich richten op de consument.

Met de aantrekkelijke consumptie in landen die handel drijven met China, wordt het juist weer aantrekkelijker om het exportkanaal in te zetten. Het is de vraag of Chinese machthebbers die verleiding, juist nu de economische groei afneemt, kunnen weerstaan.

In dat geval zal de wal uiteindelijk het schip keren. De nadruk op investeringen en goedkoop geld heeft overcapaciteit in de industriële sector, zeepbellen op de huizenmarkt en aandelenbeurs en verontrustende milieuvervuiling gegeneerd.

Eerdere groeivertragingen zijn bestreden met schulden. Maar uit onderzoek van het McKinsey Global Institute blijkt dat de totale Chinese schuld in 2014 is toegenomen tot ongeveer 2,8 keer de omvang van de economie. Sinds 2007 is de totale schuld maar liefst verviervoudigd. Volgens de onderzoekers is het zorgwekkend dat de helft van de leningen gekoppeld is aan de huizenmarkt, en dat de schulden van veel lokale overheden waarschijnlijk onhoudbaar zijn.

Als de schulden nu al hoog zijn, kan de oplossing moeilijk liggen in nog meer schulden. Aan de ene kant wordt de economie kwetsbaarder, mocht de rente stijgen of wanbetalingen volgen. Aan de andere kant zijn de marginale opbrengsten afgenomen. Ofwel, het is steeds lastiger om met schulden economische groei te bewerkstelligen.

Daarmee neemt ook met het huidige economische model de kans toe dat het ondenkbare het onvermijdelijke wordt: sociale onrust. China is nog niet uitgespeeld. Wel is het de hoogste tijd om de spelregels te veranderen.